

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 97. Джерзі Ситі, Н. Дж., четвер, 20-го травня 1943.

No. 97. Jersey City, N. J., Thursday, May 20, 1943.

VOL. LI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

РАДА ВОЄННОЇ ПРАЦІ МАЄ ПОТВЕРДИТИ ДОГОВІР—КАЖЕ ІКЕС

ВАШИНГТОН. — У письмі до Дж. Л. Луїса, президента „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка“, каже Ікес, секретар внутрішніх справ, що він, Ікес, не має влади вести переговори у справі контракту майнерів та що договір, між власниками копалень і майнерами, мусить бути потверджений Національною Радою Воєнної Праці.

Секретар Ікес є рівночасно директором опалу та заряджує майнами, які в часі майнерського страйку перебрана держава, з наказу президента Рузвелта.

СТРАШНА ПОВИՆЬ У СТЕЙТІ ІНДІАНА.

ІНДІАНАПОЛІС. — Ріка Вабаш прорвала водні тами коло Вест Тер От й заляла велику частину стейту Індіана. В різних частинах стейту вода зірвала мости, знищила засіви та заляла міста. Вислано дві сотні стейтрової міліції до Вест Тер От, щоби вони скріпили водні тами та вивезли людей з загрозованих водою місць.

ЗАКОНОПРОЄКТ РОМЛЯ ВІДКИНЕНИЙ.

ВАШИНГТОН. — Палата репрезентантів відкинула законопроект доходного податку Ромля, який „дарував“ увесь податок за 1942 рік, а зате збільшував доходний податок на 1943 на 20%.

ПРОДАВЦІ ХАРЧІВ БОЯТЬСЯ РУІНИ.

НЮ ЙОРК. — Представники харчового промислу знижили ціни на харчеві продукти, яку зарядив Офіс Адміністрації Цін, спричинив загальну руїну малих торговців.

В цій справі вислали дрібні торговці поживою делегацію до Вашингтону на переговори з урядом.

ЧИСЛО ЧУЖИНЦІВ ЗМЕНШИЛОСЬ.

ФИЛАДЕЛФІЯ. — Помічник Комішенера Іміграції й Натуралізації заявив, що на основі перепису населення, число чужинців в Злучених Державах зменшилося з 7 мільйонів в 1920 р. на 5 мільйонів в 1943. В той же час, казав він, наше населення збільшилося з 106 мільйонів до 132 мільйонів душ. Цікаве і те, що пересічний вік чужинців є 48 років, а пересічний вік американського населення є 28 років.

НОВІ КРИСИ „ІНВАЗІЇ“.

ЛОНГ БРЕНЧ (Онтеріо). — Канада почала масову продукцію нових, невеличких машинових крісів, які названо „Крісом Інвазії“. Багато цих нових крісів вже розкинено парашутами у Франції, Норвегії та інших краях, щоби улесшити населенню боротьбу з нацистами.

ДЕНТИСТИ ДАЮТЬ ПЕРШЕНСТВО НОВОБРАНЦЯМ.

ШКАГО. — На зборах Американського Дентистичного Товариства Товариство рішено взяти під увагу в першу чергу потреби молоді в поборовім віці, щоби в той спосіб зашадити багато часу між покликанням новобранців, а початком їх властивої військової служби.

ХВАЛЯТЬ ПРОМОВУ ВІЦЕПРЕЗИДЕНТА ВОЛЕСА В ЧІЛЕ.

САНТІЕГО (Чіле). — Навязуючи до промови віцепрезидента Злучених Держав Волеса, виголошеної на параді „Я Американець“ в Нью Йорку дня 16. травня, чілійська газета „Імпарсіял“ стверджує з доволеньям згадку про Чіле. Однак, пише „Імпарсіял“ його твердження, що Чіле має, зараз по Росії, найбільше число комуністів, повинні взяти державні власті під розвагу. Бо комунізм каже ця газета, дуже подібний до фашизму й так само небезпечний.

ПЛЯНУЮТЬ КОМІСІЮ ВОЄННОГО СПОРТУ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявив на конференції журналістів, що він задумує назначити окрему комісію для питань воєнного спорту. Ця комісія, казав президент, буде складатися мабуть з трьох членів і матиме тільки дорочний голос.

Думають, що головою цієї комісії буде звисний філадельфійський спортовець Джан Келі.

ЗНИЖЕНО БУДЖЕТ СЕКРЕТАРЯ ІКЕСА.

ВАШИНГТОН. — Бюджет секретаріату Внутрішніх Справ обнижено на 60%. З загальної суми 82 мільйонів обтяли в бюджеті 9 мільйонів.

ПОДЯКА РОБІТНИКАМ ЗА ПРАЦЮ.

ГРІНПОРТ. — Генерал Айзенговер преслав робітникам Грінпорт Бейсін енд Констрокшен Компані подяку за скору будову нових кораблів.

Відкрито Міжнародну Харчеву Конференцію

Г'АТ СПРІНГС, Вірджінія. — В привітнім листі до Міжнародної Харчевої Конференції, яка почала тут свої наради при участі представників 45 держав, президент Рузвелт заявив, що завданням цієї конференції повинно бути застановитися над тим, як найкраще перевести головні ідеї Атлантийського Чарту Об'єднаних Держав, як рівнож заяві 21. американських республік, проголошеної в Ріо де Жанейро, наскільки вони торкаються продукції, розподілу та споживання харчів. Треба збільшити продукцію та звести перешкоди в міжнародній торгівлі, казав президент, щоби цілий світ одержав поживу, потрібну для здоров'я. Тільки тоді, казав він, людство звільнить себе від нестачі, а основи „чотирьох свобод“ ввійдуть вжиття в цілому світі.

Президентом Харчевої Конференції обраний голова американської делегації суддя М. Джонс, асистент директора Господарської Стабілізації Бірнса. Урядовою мовою Конференції визнано мову англійську. Народи Конференції мають тільки інформаційний характер.

НАРАДИ З БРИТІЙСЬКИМ ПРЕМ'ЄРОМ ВДОВОЛЯЮЧІ—КАЖЕ РУЗВЕЛТ

ВАШИНГТОН. — В розмові з представниками преси президент Рузвелт відкинув прохання сенатора Чендлера, котрий в сенаті заявився був за те, аби наперед покінчити з Японією, а доперва потім з Гітлером.

Переговори з британським прем'єром Чорчилем, які ведуться тепер у Вашингтоні, є вдоволючі, казав президент, однак ще не скінчені. З висказів президента прийшли до заключення, що ніякі посторонні впливи не змінять воєнної тактики, яка буде вирішена на цих воєнних нарадах.

Італія Шукає Способів, як Замиритись з Аліянтами

БЕРН (Швейцарія). — Появився дуже характеристичний артикул, написаний відомим журналістом, Вірджініо Гайда, в якому представляється „реалістичний погляд“ на те положення, в якому тепер опинилась Італія. Артикул появився в „Джурнале д Італія“, де Гайда й передіе друкував свої статті з нападами на Аліянти. Тепер Гайда пише, що коли мова про „безумовну здачу“, то що дає Італії Вашингтон і Лондон за це в заміну? Каже, що не зважаючи на те, що Італія буде бомбардована і нищена, краще боротись далі, бо тоді можливо кінець буде інакший. Ось те толкують собі так, що Гайда хотів би знати, що властиво станеться з Італією, якби вона заперестала воювати.

ВАЖНІШЕ, ЩО РОБИТЬ В ТІЙ СПРАВІ ВАТИКАН

Та це, так би сказати, офіційне писання. Зате те, що робить в справі замирення Ватикан, є далеко важніше, бо воно є роблене цілком певно теж і в порозумінні з італійськими провідними чинниками. Отже кажуть, що Ватикан виступив уже з певними пропозиціями, які папа Пій мав переслати ньюйорському архієпископови Френсіс Ж. Спелменови, що тепер перебуває в Малій Азії, на воєнному терені Середнього Сходу. В тому плані, як кажуть у Вашингтоні, передбачується 10-літній період реорганізації Італії в такий спосіб, що нарід перебрав би владу, а фашистська партія зникла. План передбачує, що за якийсь час Італія дістала б для використання землі в Триполіс і Киренейці, які то території булиб „неутралізовані“.

ФРАНЦІЯ ГОТОВА ДОПОМОГТИ АЛІЯНТАМ ПІДЧАС ІНВАЗІЇ

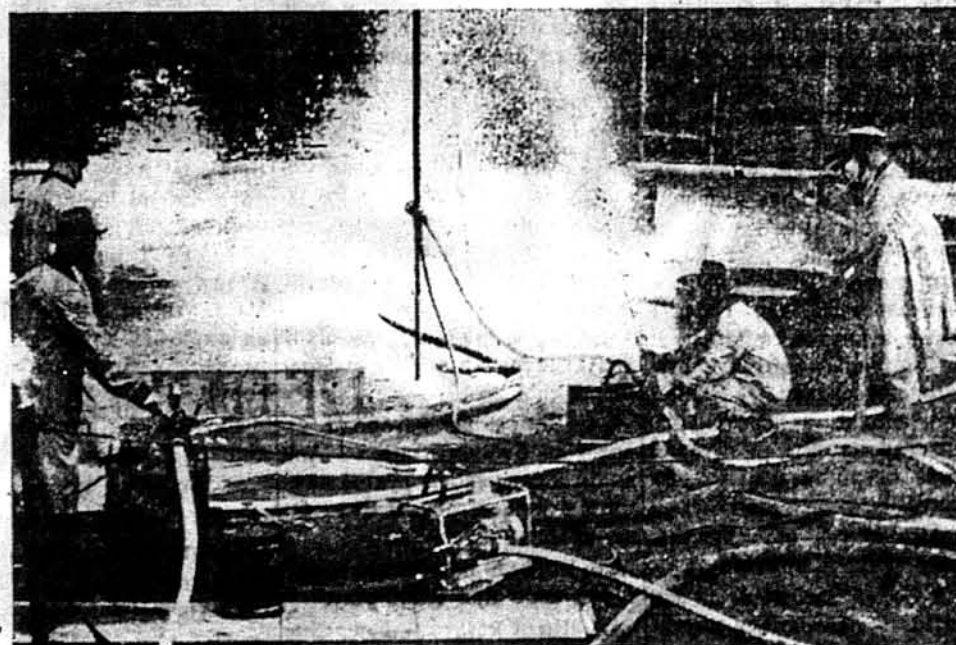
ЛОНДОН. — Підпольна акція в Франції є дуже добре зорганізована, а 90% народу є з Вільними Французами. А як тільки Аліанти вступлять на французьку землю, то до них прилучиться армія з 50,000 французів, щоби допомогти підняти в цілій Франції бунт проти німецького окупанта. Таке твердить Фернанд Греніє, бувший французький посол до парламенту, комуніст, що прибув у січні з Франції до Лондону і пристав до ген. де Голля. Він каже, що підпольна французька газета „Гуманіте“ точно подала, що має нарід робити, як зачнетесь Інвазія Аліянтів.

НЕ ГЛЯДИТЬ НА АМЕРИКУ ЯК „ДІНУ КОРОВУ“

ЛОНДОН. — Можна звести до купи британський план про монетарну стабілізацію в світі з американським, каже лорд Кінес, автор британського плану. І запевняє Злучені Держави, що він, укладаючи той план, не думав „дотти Америку“, вживаючи її капітали чи золото для такої стабілізації, бо вона може бути вислідом тільки спільних змагань і спільних фінансових вкладів.

УМАНСЬКИЙ НАЗНАЧЕНИЙ АМБАСАДОРОМ ДО МЕКСИКА

МОСКВА. — Константин Уманський, що був передіе советським амбасадором у Вашингтоні, зістав назначений амбасадором до Мексика. До того назначення привязують у Советах особливу вагу. Кажуть, що Уманський володіє знаменито англійською мовою та є спосібним дипломатом. Виглядає, що Советам особливо залежить на тому, щоби затиснути якнайбільше звязки з Мексиком. Вернувши з Вашингтону до Москви, він займав важне становище в комісаріаті для справ закордонних.

ВЕДРО ПІНИ. Підчас краєвої конвенції для запобіження огням, що відбулася оної в Шікаго, пробовано цю помпу, що викидає замість води струю піни. Кажуть винахідники, що ця піна може гасити горючу оливу.

ЗНАЧНІ УСПІХИ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ В АТТУ

ВАШИНГТОН. — Секретар маринарки Накс додав точніші відомости про воєнні події на Алеутських островах, а зглядно на острові Атту, де від кількох днів ідуть завзяті бої між американськими і японськими частинами. Отже так є, що американці вже завняли на Атту важний стратегічний пункт, а саме скалистий хребет, де находилась японська артилерія, що сильно обстрілювала американські частини при виладоуванні їх з кораблів на сушу та при наступі. Далі подано, що те, що американці завняли в Атту було для японців великою несподіванкою. Американські воєнні операції відбувались серед великих небезпек і йшли пиняво, бо була сильна мряка. Через те годі було вжити усеї повітряної сили. Наступ на Атту відбувався при допомозі артилерії, що обстрілювала ворога з американських кораблів, як і з американських бомберів, що влекшували виладоування вояків з кораблів на сушу. Атту це наскрізь гористий острів, що не має добрих пристаней. Ворогові легко боронитись. А що, як признає урядовий комунікат, японці ставлять завзятий опір, то це тільки збільшає американські успіхи.

В ТУНІСІ МАЄМО ПОНАД 200,000 ПОЛОНЕНИХ.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Генерал Двайт Д. Айзенговер, начальний командант Аліантських Сил в Північній Африці, подає, що число полонених переходить усі можливі сподівання. Досі нараховано понад 200,000 німецьких та італійських полонених.

ВТРАТИЛИ ВЧЕТВЕРО БІЛЬШЕ НІЖ БРИТІЙЦІ.

ЛОНДОН. — В британським парламенті стверджено урядово, що за три роки війни в Африці німці та італійці мають чотири рази більше в убитих, ранених та полонених ніж британці. Від червня 1940 року, себто від часу, як Італія вступила у війну, британці втратили в Африці 220,000 вояків, а вороги 820,000. В тому є вбиті, ранені, пропанші, чи полонені. Значить, що воєнну кампанію в Африці закінчено „славною перемогою“. Далі сказано, що в руках Аліянтів є тепер майже пів мільона німецьких та італійських полонених.

НАНЕСЛИ ЯПОНЦІМ ДОБРУ ШКОДУ НА ОСТРОВІ ВЕЙК.

КОМАНДА СЕМОЇ АРМІЇ НА ГАВАЯХ. — Американські „Ліберејторс“, бомбардуючи японські позиції на острові Вейк, таки завдали ворогові цю акцією багато шкоди, зістріливши при тому три японські Зеро-бомбери.

Від Соломонських Островів по Алеутські Як бачимо, боротьба на Паціфіку прибрала нову фазу. Бомбардування острова Вейк відбулося в тому самому часі, як американці заатакували Атту на півночі, та як бомбардують японські позиції довкола Соломонських островів на полудні. Це означає, що американська стратегія змагає до того, щоби нищити ворога на Паціфіку рівночасно на всіх просторах, перетинаючи йому комунікаційну звязь.

ЄВРОПА ПОСТІЙНО ПІД УДАРАМИ.

ЛОНДОН. — Уже шестий з ряду днів американські та британські летуни бомбардують німецькі летунські поля в північній Франції та Бельгії, поминаючи інші інші палети на різні промислові та комунікаційні центри. Особливо замітна активність американських бомберів — Тондерболтс. Ті наступи такі сильні, що можна сміло сказати, що Аліанти повели повітряну офензиву.

„ВІДПЛАТА“ ДУЖЕ СЛАБА, КАЖУТЬ БРИТІЙЦІ.

ЛОНДОН. — Німці пробують „відплатитись“ за знищення їхніх водних там та ту великанську шкоду, яку потерпіла німецька воєнна індустрія наслідком цього знищення. Отже, як подають британські звідомлення, вони бомбардують Лондон уже третім з черги наворотом. Та ті бомбардування вказують наглядно, що з німецькою повітряною силою не є добре, бо палети на Лондон дуже слабі.

ПРИЗНАННЯ ЗА ЗНИЩЕННЯ ТАМ.

ЛОНДОН. — Британський Воєнний Кабінет проголосив спеціальну заяву, якою дав признання Дж. П. Гібсонови, командантові летунської ескадри, що збомбардувала німецькі тами. Відзначено теж і летунів. Згадано за величезну шкоду, нанесену ворогові, з заміткою, що при тому втрачено тільки вісім літаків.

ГАРМАТНЯ СТРІЛЯНИНА НАД ЛЕНІНГРАДОМ.

ЛОНДОН. — Советська артилерія, як подає советське воєнне звідомлення, знищила над Ленінградом 49 німецьких позицій та чотири ворожі літаки, що вели розвідку службу. Про подібну артилерійську перестрілку говориться теж у звідомленні про бої на Кубані недалекого Новоросійська.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну ядреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Світове Братерство

Хто вслухується чи вчитується в ті думки, що їх часто ви- являє вице-президент Генрі А. Волес, той мусить признати, що тут маємо до діла з люди- ною настроєною наскрізь іде- алістично. Можна його назива- ти мрійником, навіть, як дехто каже "небезпечним мрійни- ком", але не можна відмовити йому широти і великого іде- алізму, глибокої віри в зви- чайну людину. "Небезпеку" додають многи в відношен- ню Волеса до комуністів. Але треба признати, що чим біль- ше Волес говорить, тим силь- ніше підкресляє і розробляє демократичні цінності, які мусять бути захищені в першу чергу на американським кон- тиненті, зокрема у нас самих, у Злучених Державах.

Остання його промова, ви- голоснена до понад мільона людей, зібраних на світі "Ай ем сін Америкен Дей" у Нью Йорку, підтверджує те, що сказано. Бо Волес знову заго- ворив про "звичайних людей". І то не тільки в Америці, але й в цілому світі.

Розбудовуючи оте "братер- ство звичайних людей" в світі, Волес заговорив цілком реалі- стично спершу про таке братерство на американській півкулі. Вернувши з своєї по- дорожі по Полудневій і Се- редній Америці, він загово- рив про тяжке положення май- нерів в Чіле; чи фермерів в Болівії так, якби говорив про подібні відносини в однім чи другім стейті Злучених Держав. І заявив, що треба нам усім надіятись, що прийде на американській півкулі той час, що Чотири Свободи будуть примінені до кожного краю і народу, що теж і в Полудневій

Америці будуть побудовані шляхи, летунські поля, шпита- лі, чи висушені багна, як теж і фабрики. Він запевнив аме- риканців у стейтах, що го- ворять англійською мовою, що ті, що говорять в Полудне- вій чи Центральній Америці еспанською, португальською чи індійською мовою є такими самими патріотами, коли іде про Новий Світ (себто цілу американську півкулю) як і ті, що живуть в Злучених Держа- вах, що становлять тільки по- ловину населення Нового Сві- ту. Тому й всі ті американці мусять зажити по війні „в сво- боді від хвороби і голоду".

Волес теж той думки, що як будемо здійснювати демокра- тичні ідеали у власному сусід- стві, то це буде знаменитим живим прикладом для евро- пейських країн. І так дійсно буде. Але якщо станеться так, як запевдає Волес. А стати- ся повинно, бо це одинокий шлях до світового замиріння і порядку. Здійснюючи наші ідеали на американським кон- тиненті, каже Волес, цілий світ зрозуміє, що американізм в його ідейній і глибокій розу- мінню, це змагання принести свободу, добробут і братер- ство звичайним людям у всьому світі, у всіх краях, де вони не жили.

Тепер тільки жура за те, щоб ось такий американізм вдержався і був прийнятий як основа, на якій будуть будова- ти новий порядок у світі, себ- то в першу чергу при мировій столі. Бо інакше оті гарні ідеї будуть ще довго далі гарними словами, далекими від дійсно- сти, а як такі принесуть терп- ливим тільки розчарування, а ніяку пільгу.

Микола Чубатий.

3 ГІДНІСТЮ, АЛЕ БЕЗ ЕКЗАЛЬТАЦІ

„Клопіт з тим, що політично менше вироблені народи Схід- ної Європи, а поміж ними — це в образі або зі злої волі говорять — є українці часто мають забагато довіри у свою хитрість та спосібність пере- хитрити навіть й великі потуги, деколи знова огортає їх якась почування своєї національної меншевартости, яке виробляє у них переконання, що серед баламутної шоденної опінії світа їх справа є перео- чувана та цілком недоціно- вана".

Таке рівно два роки тому написав про українців та укра- їнську справу в Європі чужи- нець, англієць, критик на англійську історію України: Allen: The Ukraine a History. Написав це в відомім у цілому світі ан-

глійському, науковому, гео- графічному журналі в Лондоні: Geographical Journal за мі- сень квітень 1941. Таку влучну оцінку українців та їх підходу до справи власного народу дає чужинець винишного дня, лю- дина напевно не ворожа укра- їнській справі. Українець — як ось тут на наших ближнім аме- рикансько-українським подві- речку перед теперішньою вій- ною — або вміє на найсильні- шу нуту кричати про вагу української проблеми, супроти якої нічим найважнішим про- блемою світа, та ще гріміше ки- дати погрози в сторону про- тивників, але теж цей самий українець потрапить зі спокій- ним сумлінням, махнувши без- надійно рукою та похнюпівши голову, нічого не робити в ча-

сі, коли прийшла ця довго очі- кувана історична хвилина, се- ред якої намічується новий порядок світа. Усі національні групи цієї країни, переганяю- ся у помочи воєнним зусил- лям Америки, не забувають також про свій старий край. Одинокі українці якось стра- тіляти у ворога, якому це не шкодило, та преспокійно сплять у безнадійності, що у- країнську справу ніхто не до- циніє, нею не интересується, а тому й вона безнадійно про- павша, отже й не треба нічого робити.

А як зайде ще у хату сусід, якийсь Антосъ Заценти, або такі своєї породи комунізую- чий Грецько Підбрехач, та ста- не йому, кожний на свій лад, викладати Атлантийський Чер- тер, так і наш чоловік безна- дійно тратить національну давню самопевність і його о- гортає почування своєї мен- шевартости „звонм" так, як це влучно підхопив англійсь- кий критик. Десь зникли ті ко- лисі грімі слова, на запічку опинився пламенний патріотизм, остав сам „патріот" з почуванням меншевартости ма- лороса.

А як прийде свій чоловік су- сід, так і обовязково політич- на дискусія на тему: підемо під Росію чи під Польщу? Тре- та можливість, що українсь- кий нарід таки ще по тій заве- русі стане паном у власній ха- ті, одинока можливість для людини з українською гідні- стю, якась так немовби не іс- тувала, хоч вона наділі не тільки одною реальною, але теж для замиріння людства конечно: Української справи напевно ніхто не легковажить; вона всім відома як чергова проблема, яка в Європі мусить бути розвязана, дарма, що про неї ніхто все мовчить, бож річ природна, що для де- мократії світа нині найважні- ша справа: поклати противні- ша та очистити поле під но- вий, свободний світ і свободну теж Європу.

Та ще можнаби дарувати, колиб це були тільки внутріш- ні настрої невиробленої полі- тично людини, але за тими на- строями йде, на жаль, таке са- ме поступовання, а радше пов- на бездальність та параліж во- лі, результатом чого є брак у- ської ініціативи та праці, хоч в приляженні робити те, що роблять інші національні гру- пи в Америці.

Брак українцям ясної лінії.

Прочитуючи одну американ- сько-українську газету аж по- дивляю чоловік що досконало обсервацію української духо- вности чужинцем англійцем, що її запитовано на початку. З одного боку якась безнадій- ність, правдивий дефетизм та духовна зараза для рядової полі- тично недосвідченої людини, правдиве українське „не трать- те куме сили, спускається на дно", а з другого боку якась екзалтація, що мало це гра- ничить з хоробливою істерією. Недавно читали ми в тій газе- ті про таку великанську потугу українства на сході Європи, що перед українцями — мов- лив — навколішках інші наро- ди союзу просять, такий то рожевий стан нинішнього укра- їнства: З другого боку у тій самій газеті прочитаеш і таке,

що українська справа безна- дійна, бо такі інтереси такої то чи другої групи держав проти України.

Бе себе чоловік в чолі і пи- тається, чи автор першої статті чи другої має слухність та хто зійшов з глуздів. Хто то навколішки просить нині сою- зу з українцями, коли в міжна- роднім положенні на ділі укра- їнська проблема замотана та дуже важка в теперішній між- народній ситуації. З другого боку хто в силі спинити при- родне право кожного народу бути свободним, коли цей на- рід вже дійшов до належного ступня національної свідомос- ті та солідарности? Це те са- ме, що затамувати рвучу ріку, чи спинити рості здорового дубка, що не зважаючи на всі перешкоди пускає коріння попод мур та й мур скорше розвалить ніж дається спини- ти в рості, хіба що хтось його фізично винищить, цілковито умертвить.

Це природне право життя народів, воно одно для всіх народів світа; немає винку й для українського народу, тому немає причини попадати у безнадійність. Треба знайти ту лінію правдивого реалізму, ви- чути давність та не застраху- ватися ні з одного боку акту- альними силами, що стоять на дорозі визволення україн- ського народу, ні теж не пона- дати в якусь нездорову екс- залтацію, про-недійсну могут- ність українства.

Українська справа не може йти іншими шляхами, як виз- волення та державницька історія інших народів світа, себто повільною та консеквентною боротьбою за право до віль- ного життя. По однім упадку мусить наступати новий під- йом, нова проба і ще раз нова проба аж до успішного ре- зультату, до повного визво- лення.

„А ми такі „зачнемо нано- во" кинули були клич італій- ські патріоти, коли по роже- вих надіях визволення Італії вже 1848 року, усі їх визволь- ні плани задавила реакція то- го часу Австрії, тоді головни- го ворога італійського наро- ду. Не іншим шляхом прийде на світ теж визволення українсь- кого народу. Не вдалася про- ба скинути кайдани неволі 1917-1920 року, український нарід в Європі „зачне на но- во", тільки не буймо ані в об- лаках сонної фантазії про ро- жевий стан української спра- ви, ані теж не поладаймо у пропасти безнадійности та почуття меншевартости.

Українська справа правдива як Господа слово...

Навіть і по гірких досвідах минулої війни та по потоптан- ні політичними крутими по- верзайської Європи права са- мовизначення народів аме- риканського ідеаліста през. Вил- сонна, нам, що живемо у демо- кратичній країні, треба віри- ти в людину, бо демократія це віра у вартість людини та її доступ до лішого. Тим саме демократія різниться від дик- татури, бо диктатура — це брак віри, що чоловік сам прямує до лішого, тому йому потреба опікуна, наказу згорі.

І нам треба вірити й то твер- до вірити, що світ демократії таки бореться за волю всіх на-

родів. Ця віра положена в осно- ву ідеології Атлантийсько- го Чартуру. І не винятій теж і український нарід спід Чоти- рох Свобід президента Руз- велта. Правда, ми нині ще тих шляхів, якими прийде теж ви- зволення українського народу, виразно не бачимо, але визво- лення мусить прийти, бо мало котрий нарід так зі своєї істо- рії, як теж з своєї цілої духо- вности є більше демократичний як український, та ледви ко- трого народу справа є така ясна та чиста як справа укра- їнського народу.

По нічню землю український нарід не посмагає, з усіми сусі- дами хоче жити у добросусід- ських відносинах; він навіть готов іншим допомогти. Одного тільки хоче український нарід: щоби на власній землі він сам був хазяїном, та щоби міг жити своїм життєвим шляхом — традиційної української во- лі та свободи для всіх, правди- вої демократії.

Не закриваємо труднощів, що стоять на дорозі до повно- го визволення українського народу. Ним є нині передовсім не що друге, тільки становище Росії у світі демократії. Росія підписала теж Атлантийський Чартер, советська конституція дає право Україні стати неза- лежною, як вона того хоче, тому не повинно бути переш- код визволенню України з бо- ку Росії. А коли є інакше, то на це не хочу говорити власни- ми словами, але наведу це, що сказав один із чоловіків провідників американської де- мократії мейор Нью Йорку Ля Гвардія минулого року в часі патріотичної американської маніфестації, дня 11. жовтня в Централ-Парку в Нью Йорку: „Живемо в демократичній країні і можу відкрито гово- рити це, що багато американ- ців вважає за правду: Якщо Росія домагається, щоб ми її довіряли та давали поміч, на яку заслуге, мусить ввести в життя ті засади, за які ми і на- ші союзники ведемо війну". Нічого більше не домагається від свого російського сусіда та других сусідів теж і украї- нський нарід в Європі. Домага- ється він тільки примінення тих американських засад і до себе. Ніколи демократичні країни, перед ніким не зятя- нули зобовязання поневолити по цій війні український нарід.

Український нарід в Європі по своїй природі та по власній самовизначенню жити неза- лежним, державним життям, має весь час замкнені уста, бу- дучи під чужинецькими оку- паціями. В теперішній світовій війні спід російської оку- пації перейшов він під окупа- цію нацистів і знов має уста замкнені на десять колодок. Тому не може промовити сво- бодно і домагатися нині того, чого він бажає. Цей обовязок спадає на американських у- країнців сказати, чого україн- ський нарід бажає й то сказа- ти ясно й по мужеськи, не раз і не два. Чи зробили вони що братню службу?

В історії світа відомі випад- ки, що й найсправедливіші справи уходили уваги світа, коли не були якслід представ- лені та спопуляризовані. То- му нам треба тямити, який о- бовязок спадає нам на нас, — в першу чергу перед Амери- кою, все передовим шанцем свободи народів, перед рідни- ми братами в Європі та вікніц перед історією.

Пам'ятаймо важні слова ан- гліїця, зацитовані на вступі: Тільки хоробливе почування меншевартости виробляє се- ред українських людей переко- нання, що українська справа є переочувана у світі або недо- цінювана.

35 МІЛІОНІВ КНИЖОК ДЛЯ АРМІЇ. НЮ ЙОРК. — Военна книж- кова комісія подала плян, як вислати цього року 35 мільо- нів книжок для нашої армії за морем. Книжки будуть ма- лого формату. Кожного міся- ця піде до друку 50 книжок, а наклад буде менший як 50-100 тисяч примірників.

В книжковій кампанії зіб- рано для армії 5 мільонів кни- жок.

EVERYBODY DO SHOOT STRAIGHT With Our Boys! BUY WAR BONDS

Вячеслав Потаненко.

НА НОВІ ГНІЗДА

Село. Починається весна. Де- не-де лежить ще сніг. По ули- цах болото. Далеко на селі дівчата співають „веснянки"... У старого козака Максима Квача людей мало не помні- сенький двір. Хапане весілля, чи що? Ба ні музики не чу- ти! — Ховають кого? Попа не видно! Шож трапилось?... Пе- реселенці! Ідуть козаки на по- ві гнізда! Сини Максима кида- ють батька, матір, кидують своє кубло, та ідуть на Амур за шматком хліба. Ось уже й вода підмазує старий, і коні годуються, сини-переселенці за скрині виносять, та всякий дрі- бязок. Люди обступили старо- го москаля. Москаль з Григо- рецьким хрестом на грудях; лівий рукав шинелі бовтається, бо у ньому нема руки; у пра- вий руці ціпок; права нога тільки по коліно, а від коліна деревляна, стельмах зробив її за пів карбованця. Добра по- га, терп'ляча; її тепер не то кулею бий, а й сокирою рубай, москаля не заболить. Зроблена вона тесаком та гил- дем. На ніч москаль скидає її, на день знову чіпляє — слух- няна нога! Григоревський хрест не вищяка, не дармо мо- скаля величають „кавалером". Хоч його і покалічено, а про те „кавалер" а це чоловікови не аби-що. Він по вік дістає кілька карбованців на рік. У церкву увійде „кавалер" — всі розступуються, дорозу да- ють йому. „Кавалер" стоїть по- переду поруч з ланами. Шо року на Григорія Побідоніся каліка-кавалер іде до Петер- бурга, обідає у дворці в купі- ліві рукав шинелі-кавалера, з іншими москалями-кавалера- ми. Він до труни матиме що їсти, і йому не треба пхатися до Амуру за шматком хліба. Правда, що його родина бідує,

бо який з каліки робітник? Ну, шож робити, усіх не нагоду- єш!...

— Еге — балакає москаль — Амур сторона далека. Тепер, скажім, до залізниці десять верст, від залізниці до Одеси города верстов з тисяч, а від- тіля на кораблі морем-еканом іхати треба більше ніж два місяці. Через те й начальство не пускає старих та хорих іхати, бо не витримають — по- мруть на морі! А начальству непотрібні видатки. Його старо- го вези, він поїдає казенний харч, а там дивись — помер! Бери його за ноги, та й ки- дай у море. Одно, значить, „сумнительство" для себе, а казенні видатки і неспокий!...

— Так, так — потакує старий чоловік слухач. — Якийсь Василь здохне, а через нього начальству клопіт! — Старий балакає остро, а сам хоч би усміхнувся. — Ну, дідусь шо скажуть. то наче рублем притягнуть. — А бодай вас, дідю, по вік слухати! — озиваються слухачі сміючись. — А хіба й не так! — каже знову дід, удаючи з себе ніби

його розсердили. — Ще чо- го забжажалося! Хліба?! Каменюки не хочете?! За шо вас годува- ти хлібом. Може за те, що у вас одна на тілі шкура! Ач, яке велике свято! Ондечки лани ідять, та й то не хліб, а якісь булки, що може й со- бака не схоче їх їсти, а вони бідолахи ідять, нічого не зро- биши, а у лани не одна, а скіль- ко шкур? Яку схоче, таку й на- тягне на себе.

Всі регочуться. — „Парнишка" — каже мо- скаль до парубка — а поліз- но ти у мою ліву кишню, ви- тягни ріжок з чемерницею, не- хай я понохаю, щоб дома не журились.

Парубок виймає. Москаль запускає пучку у табаку і на- биває свій ніс. — Добра це нагорода — хрест — бубонить дід. — Але як би можна своєю рукою ви- мати з кишні ріжка, було би ще краще. Але москаль не чує, він знову товче своє про Амур-ріку. — Шо й казати: — переби- ває якийсь господар — у Мак- сима два сини, та дві невістки, та четверо внучат, та одно у

колиці, та своя стара, та сам — усіх одинацять ротів, а зем- лі три десятини, та городу округ — не разтанцюєш! Ну й достача хліба, і йди шу- кати його по Амурах, та по Сибірях.

— А на шо вони плодяться, як свині?! — не вгавоується дід. — Ач, завели панські зви- чаї: шоб і жінка у нього була і діти, може хочеш і на по- дущі спати? Пам'ятай, шо ти худоба! А худобі шо? Стійло, от і все! А то доживується до того, шо ні ікони, ні ножа, ні помолитися, ні зарізатися! Не аби-чого і захотів — хліба! А пареної полови не хочеш? Не здохнеш! У Росії ще ніхто не вмер без хліба, а як поми- рають, то не від хліба, а з го- лоду!...

Слухачі аж пирсулися від дідової балачки. — Воно як подумаєш гар- ненко — каже москаль — то виходить так: шо вє одно, чи Росія, чи Сибір. — Це так! — згоджується дід. — А може там краще, ніж у нас?

— Мабуть, коли люди йдуть туди.

— Може тут Сибір? — Може.

— І тут земля і там земля: виходить усе одно. — каже москаль.

— Звичайно — відповідає дід — звичайно однаково, от приміром у вас, „господа служ- ба", дві ноги: одна нога, шо Бог дав, а друга, шо стельмах зробив, а вони однакові, бо все одно, шо тіло, шо дубина. Москаль соромиться. Слуха- чі від сміху кусають губи, але не хотять сміятися, шоб не зо- бити москаля. А дід хоч би вусом рушив.

— Це ваша правда, свате... Не хотів би я цього хреста. А дай мені мою руку, та ногу! Яб у ноги вклянувся! — А до Амуру пішлиб? — Побіг би! Бо тут жити гірко! Земля скрізь панська. Наділу не прирізують, а лю- ди плодяться. Одно слово: по- гиніли козаки!... — Отсе то правда! — озива- ються всі слухачі. (Дальше буде).

СТАРАННЯМ РАДІО ПРОГРАМИ СУРМА під управою М. СУРМАЧА 325 EAST 14th STREET, NEW YORK CITY. — Tel.: GRamercy 7-0729. УКРАЇНЬСЬКА ОПЕРА ВЕБСТЕРСЬКА КОМПАНІЯ

„КАТЕРИНА“

опера в 3-ох діях, після поеми Т. Шевченка. — Муз. М. Аркаса.

В НЕДІЛЮ, 23. ТРАВНЯ (May 23, 1943)

у WEBSTER HALL, 119 East 11th Street, NEW YORK, N. Y.

ПОЧАТОК У ГОДИНІ 5-ТІЙ ПОПОЛУДНІ. — ВСТУП \$1.10, \$2.20.

KATERYNA, opera in 3 acts, by M. Arkas, at WEBSTER HALL, MAY 23, 1943, 5 P. M.

Купуйте та резервуюте квитки заздалегідь у СУРМІ.

Купуйте та резервуюте квитки заздалегідь у СУРМІ.

Купуйте та резервуюте квитки заздалегідь у СУРМІ.

Марія Сокіл
Ольга Лепкова
Борис Вороновський
Осип Каліні
Мирон Шандровський
Марія Осадчук
Меланія Миланович
МУЗИЧНИЙ ПРОВІД:
Проф. А. Рудницький

ЩЕ В ТОЙ ДЕНЬ БУДЕ:
БЕНКЕТ
в честь Українських Матерей в год. 1. попол., в Парохіальній Галі, 217 Іст 6-та вул., Нью Йорк.
Там також буде
ШЕВЧЕНКІВСЬКА ВИСТАВА
в дохід Українського Музею в Стемфорд, Конн.
Год. 8-ма РАДІО-БАЛЬ СУРМИ
в ВЕБСТЕР ГАЛІ.
Обід під зарядом МИКОЛИ ГЛАДУНА.
Не пропустіть нагоди побачити й почути найкращу Катерину наших часів, славному артистці МАРІЮ СОКІЛ.

Природа Війни

I.
Війни в давніх часах. — Шлях війни. — Фізичний розгром французької армії в 1870 р. — Незломний дух народу. — Створення нової народної армії.

Раніше, — кажуть люди — ніколи війна не набирала таких руйнівних форм. Однак воно незовсім так. Нічого нового на світі немає. Нове лише те, що добре забуто.

Історія воєнної штуки доводить, що й раніше були періоди в житті народів, коли вони боролися та змагалися, хоч іншою зброєю, але майже з тими самими наслідками та перспективами, які так жахають сучасне людство. І тоді на карту ставлено не тільки життя та свободу війська, але й долю жінок та дітей, яких насилували, забирали в полон, або вбивали; і тоді палили та нищили добро цілих країн і залишали руїну і пустку. Деколі внаслідок війни зникали цілі народи з їхньою культурою та державним будівництвом. В біблій є надзвичайно цікава згадка про методи війни, цілі та постановлення перемоги до переможеного.

„Наказав Єгова поволовати Мойвита, знищити вень все населення, чоловіків, жінок та дітей мужеського пола, також забрати собі весь скот та майно“. І цей наказ Єгови був точно виконаний, хоча тоді не було ще ні огнеліній зброї, ні летунства, ні отруйних газів.

Також в старі часи народи змагалися між собою, деколі винищували більшість населення та руйнували країну. Не забудьмо от кривавий досвід з воєн українського народу з татарами, поляками і москалями, що велися жорстоко та руйнували країну. Загладя Правобережної України, а замість культурних осередків „Дике Поле“.

Світова історія доводить, що істота війн та її цілі лишались майже незмінними, бо залежить це від незмінної природи людини та її душі. Однак форми війни (організація війська, тактика, а навіть стратегія) значно мінлилися, у залежності від різних умов, таких як: культурний стан, економічно-соціальна структура держави або народу, розвиток технічно руйнівних засобів, та політично соціальні умови часу.

Головна мета, до якої стремить кожна із воюючих сторін, це перемогти опір ворога й примусити його користися волі переможця.

Якими засобами це досягнути? Або знищити вороже військо, або захопити важливі для нього об'єкти: столицю, економічні, адміністративні та промислові райони, втрата яких утруднює боротьбу.

на, це боротьба двох волей, а тому моральний стан відіграє завжди домінуючу роль. Бо змагаються люди, а зброя лише засіб у боротьбі.

На підтвердження хай послужить один з багатьох прикладів, вписаних у світову історію. Талановита співпраця політики Бісмарка та наукової стратегії Мольте-старшого дали змогу німцям в 1870 році скучити проти Франції більш як 450-тисячну армію, добре організовану, технічно вишкочену та удосконалену. Вона була майже вдвічі сильнішою від французької. Використовуючи помилки французів та їхню слабшу політичну та стратегічну підготовку до цієї війни, німці потрапили зпочатку оточити та замкнути в Мец кращу французьку армію Базена, а згодом полонити під Седаном і другу французьку армію Мак Магона, що поспішала на допомогу Базенові. Невеличкі рештки французької армії, моряки, а також ті частини, які ще організувалися, скучились в голодному Парижі й там протиставились німецькій навалі. Французькі провінції здавалися зовсім беззахисними. Таким чином на протязі лише одного місяця відбувся нечуваний розгром майже всіх французьких сил і до того ж були захоплені великі простори. Отже війна велася безнадійно програма. Нема чим боронитися перед чисельно, переможною, німецькою армією й треба здатися на ворожу ласку. Але Франція не схилила так скоро гордої голови і сильна воля її вождів і народу не була зломана. Гамбета, оцінюючи належно патріотизм французького народу та економічну міць французької держави, а також вільні морські комунікації, мобілізує та організує нову армію й продовжує боротьбу.

Про напруження Франції в цей другий період війни яскраво свідчить та обставина, що ці імпровізовані армії боролися протягом кількох місяців, а кожного дня формувалося по 6,000 піхоти та по 2 батерії.

Німецький генерал Мольте був здивований тим швидким темпом, з яким, мов зпід землі, виростало нове військо і завзято билосся з німецькою армією. В грудні 1870. лише він генералови Штіле: „В операціях, які скінчилися безприкладними нечуваними успіхами, німецька армія мала змогу взяти в полон усі сили, котрі ворог виставив на початку війни. Однак вже на протязі трьох місяців Франція змогла організувати нову армію, більшу чисельно від тої, яка загинула. Засоби ворожої країни є майже безмежні і можуть поставити під сумнів наслідки та рішучий успіх нашої зброї, якщо наша батьківщина не відповість такимиз зусиллями“.

Хоча програма Франції була вирішена ще до облоги німцями Парижа, але героїчні зусилля імпровізованих військ реабілітували французьку армію й народ та притуплювали мирові умови, які були важкі, однак неганесні. А віра в свої сили та воля до відплати ли-

шилися у Франції надалі і вони найшли свій вияв у версайському договорі.

II.
Висновки з французької війни. — Заломання волі народу. — українська визвольна війна. — Сила ідеї.

Висновки з французько-німецької війни з 1870-71. рр. ось які:

1) У другий період війни з боку Франції борювався нарід, бо армія вся загинула.

2) Для перемоги над сильним ворогом деколі не вистарчає розгромити його армію, а треба ще зломити волю цілого народу.

3) Підготовка до війни та обміркована організація війська й переважуюча тактика та стратегічна удосконаленість вождів, є першою причиною воєнних успіхів. Обганізовану, боездатну та добре кермовану армію, важко перемогти імпровізованими арміями, навіть при повному напруженню й самопожертві. Однак рішучий опір народу та його імпровізованих армій змусив переможця рахуватися з цим і висуванати більш-менш приемливі умови миру.

Зовсім інше бачимо в 1918. р. Плянова протиофанзива французького вождя ген. Фоша змусила німців до загальної відвороти та значних втрат. До тої поразки на полі бою, долучилось ще й психічне заломання німецького народу. Воля вождів німецького народу була зломана і нарід скапитував, прийнявши такі тяжкі умови, яких навіть не можна порівняти з французькими умовами з 1870-71 рр. Це була політична й військова пригра великої та могутньої держави.

Та який протилежний вияв волі, не зважаючи на несприятливі умови, ми бачимо в трагічній етапі української визвольної війни! Літом 1919 р. Галицька Армія, позбавлена воєнно-технічного матеріалу та набоїв, після своїх героїчних зусиль була змусена відступити на лінію Горткова, у зв'язі з „Чотирокутинку Смерти“. Вороже командування було переконане, що Галицька Армія вже не існує. Як же було його здивовання, коли ця „неіснуюча“ армія прорвала ворожий фронт, майже голими руками захопила величезну скількість набоїв і цим добути стрільном загнала польську армію геть аж за Золочів. Полонені приглядалися довгим лавам наших машеруючих військ та здивовано запитували: „А де ж ці війська з Великої України? Цеж самі галицькі частини нас бють, а нам казали, що Галицька Армія не існує“.

А в дійсності, в кожному добутому нами селі, приєдналося до наших боєвих частин усьо мужеське населення до цієї міри, що протягом трьох тижнів армія зростає вчетверо. Треба було негайно творити два нові корпуси війська, а боєвий стан кожного існуючого куриня зріс вдвое! З кожною боєвою частиною йшла запасна частина, часто без уніформів, крісів, навіть без чобіт, але горді і карні, з вірою в краще майбутнє свого народу.

Домашній Фронт

Міри Охорони Урядових Чеків.

Недавні заяви виявили, що багато чеків, які уряд посилає родинам військових, були вкрадені в снігах, з поштових скриньок чи з інших місць і підроблені. Тому державна Секретна Служба старается попередити населення та дати певні вказівки, як мають захищати свої інтереси ті, що стало отримувати урядові чеки. Щоб спинити крадіж та підробку чеків Секретна Служба радить:

1. Хтось з родини повинен бути в дома, коли сподіваються одержати чек.
2. Кожна поштова скринька повинна замикатися і на ній повинно бути виразно написане ім'я власника.
3. Кожного місяця чеки треба міняти в одному і тому місці, це полегшує ідентифікацію.
4. Не підписувати чеків завчасу, а тільки в присутності того, хто міняє їх на гроші.

Особам і установам, що приймають урядові чеки, Секретна Служба дає такі поради:

1. Домагатися, щоб особа, яка подає урядовий чек, представила докази, що є власником чека.
2. Домагатися, щоб чеки були підписані в присутності того, хто їх приймає.
3. Вимагати, щоби на чеках ставили свої значки ті урядовці, що виплачують гроші, або ті, що затверджують видачу грошей.
4. Тисячі осіб зацікавлені в тому, щоб отримувати чеки точно кожного місяця. Уряд прикладає всіх старань, аби вислати ті чеки своєчасно, але ті, кому вони посилаються, так само мають дбати за те, щоб їх отримати.

Вищі поради Секретної Служби є частиною її обов'язків по охороні грошового обігу, монет та інших форм державних грошових облігацій. Ті обов'язки значно збільшилися в часі війни, коли ворожі агенти можуть статися підірвати нашу фінансову систему.

Червоний Хрест Радить Родинам Воєнків Подавати на Пошті Нову Адресу.

Протягом останніх пару місяців багато повідомлень родинам про забитих, ранених, безвісних чи попавших у полон воєнків, як рівнож урядовою Великої України без набоїв, зброї та простору, знесилена довготривалою боротьбою, також була на передодні загинув. Але воля до боротьби ще не заломилася, віра в перемогу не покинула ні вождів, ні армії й, що головніше, українського народу. Нагло відбулося справжнє чудо над Збручем. Галицький уряд та армія твердо вирішують перемогти лиху долю і разом з армією Великої України змагаються проти комуністичної Москви.

„Через Київ на Львів“ пройшов ключ в руках Галицької Армії. В короткому часі (за півтора місяця) ґрунтовно змінився стан і об'єднані армії своїми блискучими операціями досягають низку перемог, відбувають у ворога зброю та набої, якими громлять противника, звільняють великі простори Правобережжя і навіть захоплюють у бою столицю України, золотoverхий Київ!

Знову в 1920 р. польська армія, при великій допомозі армійських частин Великої України, в дуже критичному моменті добуває нову перемогу над комуністами, яка вирішує на двадцять років границі держави. Але, як кажуть військові знавці, у війні велике значіння має теж зовнішня та внутрішня політична підготовка. Кожна держава намагається підготувати для себе найбільш вигідний стан, придбавши собі спільників, а рівночасно, по змозі, ізолювати ворога.

В цій діяльній, дипломатичній, два сусідуючі великі народи не були щасливі, як це доказують історичні події. Мабуть і тут можна припорочити висказ нашої пословиці, що „історія мудра вчителька та дурних має учнів“.

(Кінець буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЬО ЙОРК, Н. Й.

Вистава Українського Народного Мистецтва.

Заходом Головної Управи Союзу Українок Америки і Окружної Ради Відділу СУА міста Нью Йорку відбулася дня 7. травня вистава українського народного мистецтва в готелі Астор в часі Конвенції Федерації Жіночих Клубів. Уступаюча голова цієї Федерації привітала паню П. Бенцаль та Український Комітет, заявляючи, що українська вистава є найкращою з усіх тих, що їх мала Федерація підчас своїх конвенцій. Ось цю виставою зайнялася пані Параскевія Бенцал, голова Окружної Ради, при допомозі Комітету при СУА і членок Окружної Ради. На виставі була українська кераміка, а також були чудові килими. Давали американцям вияснення, а запитів було багато, пані Марія Марусевич і панна Глорія Харабурда, вбрані в чудові українські костюми. Виставовані експонати є власністю Союзу Українок Америки.

Присутна.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ.

Відкриття й посвячення Службового Прапора.

В неділю, дня 9. травня, українська православна парохія, разом з відділом 177. У. Н. Союзу, обходили величаве свято відкриття й посвячення Службового Прапора й Промаятної Таблиці, а також відбула спільне „Свячене“. На це торжество прибуло багато наших людей, місцевих і з околиць, як рівнож були представлені від стейт-й-міста, а також офіцери від флоту та воєнків з армії. Вся церемонія відбулася на просторій американській галі. Напереді перед пригтованим тетраподом устала від одного боку американський прапор, по другім боці український, а по середині Службовий Прапор. Йх держали в руках наші військові хлопці з флоту й армії. За прапорами була устала

Воєнної Пайкової Книжки є важна до 30. травня на один фунт кави.

Цукор: Марка ч. 12. з Першої Воєнної Пайкової Книжки є важна на 5 фунтів цукру до 31. травня.

Червоні Марки: (На мясо, консервовану рибу, на оливу та сир). Червоні марки Е, F, G залишаються важними на цілий травень. Червоні марки Н є важними від 16. травня.

Сині Марки: (на консервовані, заморожені та деякі висушені продукти). Сині Марки G, H, J є важними на цілий травень.

УВАГА! НЬО ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКА СІЧ, ВІДДІЛ 117. У. Н. СОЮЗУ
відсвяткує величаво
40-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ СВОГО ІСНУВАННЯ
ВЕЛИКИМ КОНЦЕРТОМ І БАЛЕМ
В СУБОТУ, 22. ТРАВНЯ (MAY 22, 1943)
В ST. GEORGE'S PARISH HALL, 217 EAST 7th STREET, NEW YORK CITY
ПРОГРАМА СВЯТА: Концерт зачыється точно в годині 8. ввечір. На концерті співати буде Хор Церкви св. Юрія під проводом п. Т. Онуфрива. Вступне слово матиме Йосиф Деревняк. Декляціяція — Анна Мишоловська. У концерті беруть участь: славна співачка Марія Сокіл, д-р Антін Рудницький, п. В. Ладіс з Шікаговської опери. Промова англійською мовою асемблемен С. Ярема. Історія Т-на Запорозької Січі: Йосиф Деревняк. Група танцюристів виконає найкращі українські танки. Святочну промову вимовить п. Р. Слободяк, гол. касієр У. Н. Союзу. — По концерті БАЛЬ до півна вночі. Вступ на концерт і баль 75 ц. Вступ на баль 50 центів.
В НЕДІЛЮ, 23. ТРАВНЯ, в Церкві св. Юрія на 7. вул. в Нью Йорку, в годині 8:30 рано буде паніхда за померлих членів Товариства, а в годині 9. Служба Божа. — Присімо членів і кривих померлих членів прийти на ці обслуження. 97.5
За численну участь у ювілею згорн дякуємо.
КОМІТЕТ.

FOR VICTORY
BUY UNITED STATES WAR BONDS AND STAMPS

О. Грушевський.

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПАНСТВА 1830-ТИХ РОКІВ

(Докінчення)

Кудиб не закинула доля, деби не прийшлося жити і служити, думками завсіди лине до рідної країни, до рідного куточка. Стан маєтків займає і непокоїть. В листах до родичів і близьких знайомих знаходимо ріжні вказівки і ріжні доручення, поїхати подивитись, доглянути, перевірити і сповістити про все. „Зробити послугу, побувай у мене в Ручавцях, подбай, щоб там робити двір і відлиши про все“ — читаємо в одному листі Андрія Стороженка. Через кілька місяців знов таке саме прохання незабувати навідуватись хоч зрідка до моєї бідної Ржавця економі — пише Стороженко до брата. Рік пізніше знов просить заїхати і подивитись, вже з докором, — чи не відважився ти коли небуди поїхати до Ржавця? Приходиться все доручати прикащикам, а чи можна вповні поклатись на них: „позаочна управа саїна, як вода в хмарах воздушних“ — з сумом закінчує Стороженко. Ще більше турботи, коли приходиться розширити господарство, заводити щось нове, будувати винокурню. Жінка Андрія Стороженка їде доглянути сама за будівлею цієї винокурні і всім знайомим доручається допомогти в цій важкій справі. Один з родичів, відписуючи про ріжні господарські справи, дотикається і свого „заведення винокурні, на котру так много витрачено а мало зроблено“... Легко зауважити, що ці господарські турботи дуже займали й непокоїли Андрія Стороженка... Маєтності давали небагато і приходилось думати, якби найбільши дохід. Треба було шукати засобів поширити господарство і мати з нього більший зиск. Багато надій поклаться на ріжні плани господарського поліпшення, як винокурня, тощо. В таких турботах підтримувала надія мати колись в старих літах відпочинку і спокій в своїм хуторі серед добре уладженого господарства.

На далекій чужині надвичайно турбувала і непокоїла кожна тривожна звістка з України: за великим віддаленням перевірити було не легко

сів засновувався на кріпацькій праці. Кріпаки це була піваліна багатого панського господарства. Кріпаками міряли багатство сусідів... Дарган докупив собі ще 200 кріпаків до тих, 1200, яких мав, і живе собі паном — сповіщається в листі про знайомого. Коли приходиться купувати маєток на першим плані скільки кріпаків: маєток Новаки продається — коло 80 душ, 500 десятин та винці — читаємо якось в листі: кріпаки і винці стоять тут разом... Але кріпаки не всюди приходиться звертати покупцям велику увагу. Я купив би землю навіть з людьми, хоч вони ні до чого не здатні (нікуди не годяться) — пише Стороженко, гадаючи про купно маєтка Чевельчі. Таких людей — додає він в іншому листі — я продав, купивши хутір Богодуховку, по 75 р., отже ціна п. Ніценкової дуже висока. Гадаю, що людей треба перевести — бідні і злодії, — додає він іншим разом. Такі рахунки розкривають перед нами тодішні відносини панства до кріпаків... Ніхто не спиняється поки що думкою над цим ганебним торгом і вважає живих людей додатком до маєтку.

Наведемо ще доручення братови: за Степана, якого замінив я на твого Лукана, і який не міг піти в ваш поділ, віддай Оліховському хоч якунебудь ділячку, у мене в Ржавцях нема жадної... Такі звістки завсіди ми зустрічаємо в листах і бачимо з них, як просто і спокійно дивились в ті часи на кріпацьку працю, на купно і міну кріпаків, на ганебний торг селянина.

Що кріпацтво величезне соціальне нещастя, над тим мало ще задумувались в ширших кругах українського панства в 1830-тих роках. Сама основа кріпацьких відносин, ганебних та важких, мало ще звертала на себе увагу. Виростаючи в звичайних умовах панського побуту, маючи до послуг численну челядь, почувавши себе паном над всім цим людом, призначавались дивитись на кріпацтво як на щось вповні нормальне, природне, не думаючи про саму основу відносин до селян. Література ще не ставила гострого свого питання, не захопив ще серця різкий протест Шевченка. Коли в суспільстві хтонебудь нелюдські поведився з кріпаками, змушався з них, про це говорили з доганю, тай тільки, про саму основу цих відносин ще не думали...

Наскільки це буде вигідно, або не вигідно, — ось одинокі питання, яке звичайно ставлять, роздумуючи над тими або іншими комбінаціями з кріпаками: наскільки важко буде самим кріпакам, про це не питають зовсім, про це нема й розмови. З численних прикладів наведу лише один. Виряджуючи сина до петербургського корпусу, Стороженко послав з ним хлопчика козачка, як тоді водилося. Якийсь час хлопчик був разом з панцем, але потім Стороженко надумався, що може було вигідно віддати хлопця в науку і вивчити на кондитора (цукорника). Як буде жити хлопчик, в яких умовах, чи не буде йому важко серед чужих людей в чужій місті, про це зовсім нема розмови. Рахунок дуже простий: скільки можна заплатити за вивчення хлопця, аби була вигода, і більш якої платні не можна давати за вивчення, бо буде занадто дорого. Це питання про вигоду і все перед ним відступає на другий план. За вивчення хлопця Леонтія прохають 500 рублів. Чи варто стільки заплатити? О ні, це виходить дуже багато, за 500 рублів можна купити аж 5 кріпаків, що вміють пекти хліб. При тім є небезпека: ануж Леонтій зіпсується між чужими людьми. Ця можливість непокоїть тільки як руханкова комбінація: тоді прийшлося би віддати до війська, а це значилоб дати двох рекрутів замість одного... Як бачимо вся сила полягає тут в трюшових рахунках: до речти немає жадного діла.

Здається Леонтію самому зовсім не хотілося йти на вивчення до чужих людей. Він ввався і відмовлявся. Проти цих вагань і сумнівів Леонтія Стороженко-син найшов дуже легкий спосіб вплинути і заспокоїти хлопця: „я казав йому покарати і заявити, що він буде або булочником або салдатом“, пише В. Стороженко до свого батька. Дійсно це дуже легкий спосіб вплинути і переконати несудячого...

Замість Леонтія Стороженко пропонує синові вибрати до послуг козачком якось іншого хлопця: коли тобі потрібно хлопчика, — пише Стороженко-батько, — сам вибереш в Чевельчі, якого хочеш... В ті часи був спеціальний погляд на виховання слуг з кріпаків. Щоб мати вірного і щирого слугу, треба виховувати з малих літ: справді це не легко і приходиться перебарити багато хлопців, поки найдеш вповні відповідного до послуг і до вивчення. Колиж виявиться, що хлопець не буде корисним, можна віддати в рекрути і взяти іншого. Але, певно, така метода не завсіди мала добрі наслідки і Стороженко-батько якось радить синові купити хлопчика кріпака в Петербурзі, а не брати з України, бо, „наші земляки не молодіші на камердинерів“.

Скільки приходилось втерпіти бідним хлопцям, поки вони ставали добрими льокаями! Завсіди висіла над ними погроза важкої саддачини за кожну провинку. А коли слуга кріпак в чімнебудь провинився, за всіх боків повторюють давні сентенції про невдячність. Я чула — пише Дарган до Стороженка-сина, що ти прогнав свого „негодяя“; це невдячний наїрід: чим їм ліше, тим вони гірші“.

В тих словах вповні виявився старий традиційний погляд панства на кріпаків: багато панів трималися такого погляду і в 1830 і в 1840-х роках. Давні традиції заховали це свою силу і важко було визволитись зпід цього впливу тим, хто змалку переїнявся

ЗАЛОЗИ АБО ГЛЕНДИ

(Д-р Карро С. Кроф)

Залозами або глендами називаються ті органи людського тіла, що творять і виділю-

ють з себе течі потрібні тілові для зросту і для виконуваних своїх функцій. Такою течією, наприклад, піт, що вилівається з тіла для того, щоб воно не отрималося понад міру. Інші залози виділяють течі в самім тілі, наприклад, слинові гленди, що творять слюзу, допомагаючи травити їжу. Врешті третій рід глендів впливає свої течі просто в кров. Наука ще не вповні дослідила їх, та відомо вже, що саме ті залози найбільш впливають на фізичні й умові прикмети людини, творять її саме такою, якою вона є.

Одною з краще досліджених залоз є так званий тироїд. Він сповняє чотири завдання: 1. дати людині хист і спосібність ума; 2. захоронити її від товстіння; 3. дати їй силу оперти ся отруям; 4. підтримати діяльність половых глендів.

Деякі лікарі і біологи думають, що найбільший вплив на натуру і характер людини мають полові гленди. Вони не тільки дають людині можливість розмножуватись, але й спричиняють перетворення хлопця в мужчину і дівчину в жінку. Те перетворення, зміна фізичної й умові натури людини в молодечій віці, є наслідком хемічних перемін, втворених в організмі молоді людини саме тими глендами. Цей переходовий час може мати рішучий вплив на все дальше життя, настрої і характер молоді людини і тому батьки повинні дітям, як прийде свій час, розумно і серйозно пояснити всю цю проблему, бо гірше буде, як вони будуть довідувались про неї з іншого, часто дуже нерозумного джерела.

Родина Стороженків не становить винятка. Своїми виглядами й переконаннями вони не дуже відрізняються від загальної тодішньої української панства. Через те й цікаво для нас їх листування: воно показує нам щоденне життя українського лівобережного панства вісімдесять років назад, і ми бачимо панство тих часів в звичайних умовах побуту, бачимо його надії і поривання і нічим неприкрасену правду суворой дійсності тодішніх суспільних відносин, призабуту і неясну тепер для нас, далеких нащадків... (Літературно-Науковий Вістник, Май 1913)

УВАГА, ПАСАЙК І ОКОЛИЦЯ
Маю до винайму помешкання для двох українських старших людей, три кімнати на першій поверсі. Особно кіхенет, купальня і веранди. Огрівання оліяною. Впомешканню є вся вигода, дуже вигідна комунікація. Місячний рент \$21.00. Власний доміє у кріпачів. Інтересовані хай аголошуются на таку адресу:
121 LINCOLN PLACE
GARFIELD, N. J.

Д-Р С. ЧЕРНОВ
Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра.
Аналіза крові для подружого свідства.
Гемороїди й желєнки лікується без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th St.
NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2
Жінка-доктор до обслугову.
X & Флюроскоп.—Екзамінація \$2.00

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ
ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, вил. 239, відбуваються в суботу, 22. травня і в неділю 8. червня, в галі церковній, 47 Goup Ene., в 2. год. Просимо членів прийти на ці збори, бо будемо роздавати членам чеки від У. Н. Союзу, як дивіденду. Просимо прийти на час, щоб дого не ждати на кожного члена зособна. — В. Сметана, прелєс; В. Бродський, рек. секр.

ПАСАЙК, Й. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, вил. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 23. травня, в галі церковній, 47 Goup Ene., в 2. год. Просимо членів прийти на ці збори, бо будемо роздавати членам чеки від У. Н. Союзу, як дивіденду. Просимо прийти на час, щоб дого не ждати на кожного члена зособна. — В. Сметана, прелєс; В. Бродський, рек. секр.

ЗНАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ
ДІВЧАТА—ЖІНКИ
В віці від 18 до 45
Півтора разова заплата за овертайм. Легонька праця.
Знамениті робітничі умовини.
(ЩІ, ЩО ТЕПЕР ПРАЦЮЮТЬ У ВОЄННИМ ПРОМИСЛІ, ХАЙ НЕ ЗГОЛОЩУЮТЬСЯ).
ГОЛОСИТЬСЯ ВІД 9. РАНО ДО 3. ПОПОЛДНІ ДО ЕМПЛОЙМЕНТ ОФІСУ, ПЕРШІЙ ПОВЕРХ
Thomas J. Lipton, Inc.
1500 Hudson Street, Hoboken, N. J.

Старими поглядами на кріпаків. Через те в українському панстві 1830-х років старше покоління ще не задумується глибоко над самою основою ганебних кріпацьких відносин і в своїх стосунках з кріпацьким селянством і слугами задикується так само, як їх батьки, українські пани кінця 18. віку. Перегляд суспільних відносин ще не поставлено в першу чергу.

Молодше покоління лише поволі увільняється від давніх поглядів і переконань. В листах Стороженка-сина не раз зустрічаємо гуманні вислови і фрази, але тут було мало серйозного відношення і ціла історія з Леонтієм показує, що за цими гуманними словами криються давні батьківські погляди на кріпаків. Отрута кріпацтва глибоко захолила панство тих часів і лише деякі нечисленні одиниці вповні ясно уявляли собі усю ганебність і шкоду кріпацтва. Поволі, дуже мляво йшло увільнення широкого кола українського панства від омани давніх поглядів, поволі поширювалося переконання про неминучу потребу покінчити якість з давнім суспільним лихом кріпацтва...

Родина Стороженків не становить винятка. Своїми виглядами й переконаннями вони не дуже відрізняються від загальної тодішньої української панства. Через те й цікаво для нас їх листування: воно показує нам щоденне життя українського лівобережного панства вісімдесять років назад, і ми бачимо панство тих часів в звичайних умовах побуту, бачимо його надії і поривання і нічим неприкрасену правду суворой дійсності тодішніх суспільних відносин, призабуту і неясну тепер для нас, далеких нащадків... (Літературно-Науковий Вістник, Май 1913)

УВАГА, ПАСАЙК І ОКОЛИЦЯ
Маю до винайму помешкання для двох українських старших людей, три кімнати на першій поверсі. Особно кіхенет, купальня і веранди. Огрівання оліяною. Впомешканню є вся вигода, дуже вигідна комунікація. Місячний рент \$21.00. Власний доміє у кріпачів. Інтересовані хай аголошуются на таку адресу:
121 LINCOLN PLACE
GARFIELD, N. J.

Д-Р С. ЧЕРНОВ
Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра.
Аналіза крові для подружого свідства.
Гемороїди й желєнки лікується без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th St.
NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2
Жінка-доктор до обслугову.
X & Флюроскоп.—Екзамінація \$2.00

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ
ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, вил. 239, відбуваються в суботу, 22. травня і в неділю 8. червня, в галі церковній, 47 Goup Ene., в 2. год. Просимо членів прийти на ці збори, бо будемо роздавати членам чеки від У. Н. Союзу, як дивіденду. Просимо прийти на час, щоб дого не ждати на кожного члена зособна. — В. Сметана, прелєс; В. Бродський, рек. секр.

ПАСАЙК, Й. ДЖ. — Тов. ім. Івана Франка, вил. 97, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться 23. травня, в галі церковній, 47 Goup Ene., в 2. год. Просимо членів прийти на ці збори, бо будемо роздавати членам чеки від У. Н. Союзу, як дивіденду. Просимо прийти на час, щоб дого не ждати на кожного члена зособна. — В. Сметана, прелєс; В. Бродський, рек. секр.

ЗНАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ
ДІВЧАТА—ЖІНКИ
В віці від 18 до 45
Півтора разова заплата за овертайм. Легонька праця.
Знамениті робітничі умовини.
(ЩІ, ЩО ТЕПЕР ПРАЦЮЮТЬ У ВОЄННИМ ПРОМИСЛІ, ХАЙ НЕ ЗГОЛОЩУЮТЬСЯ).
ГОЛОСИТЬСЯ ВІД 9. РАНО ДО 3. ПОПОЛДНІ ДО ЕМПЛОЙМЕНТ ОФІСУ, ПЕРШІЙ ПОВЕРХ
Thomas J. Lipton, Inc.
1500 Hudson Street, Hoboken, N. J.

ON YOUR READING LIST.
MOSES
— by —
IVAN FRANKO
the great Ukrainian poet, whose anniversary is being observed this month. — Price of book 50 cents.
Order from:
"Svoboda"
83 GRAND STREET,
JERSEY CITY, N. J.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
І ВИЩЕ
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-6646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ.
Обслуга шпра і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Заряджу погребом по вашій вільній ціні \$150.
ОБСЛУГА НАКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ І ОКОЛИЦЮ
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК
Занімаєсь похороном в БРОНКС, БРОУКЛІН, НЬЮ-Йорк І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 Prospect Avenue, (cor. E. 185 St.) B R O N X, N. Y.
Tel.: MErose 8-8577

ДЛЯ ЗВЕЛИЧАННЯ ГЕРОЙСЬКОЇ РОДИНИ.—Томас Ф. Соливан і його дружина (двоє людей у середній групі) стратили в боях американських моряків з японськими 5 синів, що служили на одному американському кораблі. Тепер у Голівуді збираються відіграти фільму, оперту на життя цієї родини. Родичі хлопців і їх сестра (на світлинці перша зліва) вибрали для відіграння головної ролі відомого актора Джеймса Кегнія. Родина Соливанів задержалася в Голівуді, аби обговорити фільму з актором.

ТАРЗАН, ч. 769. Найвища проба.

TARZAN POSSESSED NO SUPERHUMAN POWERS, BUT HIS JUNGLE LIFE HAD DEVELOPED HIS STRENGTH AND SKILL TO A DEGREE UNMATCHED BY ANY OTHER MAN!

AND NOW, IN THE SUPREME TEST OF HIS THRILLING CAREER, HE DIVED DOWN TO LASSO THE STRAIGHT TORPEDO.

Тарзан не мав надлюдської сили, але життя в джунглях розвинуло в ньому силу й зручність до небувалого ступня.

Тепер у цій найвищій спробі свого життя, він дав нурка, аби зловити в петлю торпеду.

769—
Gauging his perilous leeway by inches, he spread the noose, then jerked it taut around the deadly engine.

Виміривши добре час, він закинув петлю, а потім затягнув її туго доволу машини.

But as it slid down to the tail, the sharp fins threatened to slash the rope, and cancel Tarzan's efforts.

Але якби шнур зісунувся до хвоста торпеди, гострі ребра могли би його розірвати.